

ยุทธศาสตร์ทางปัญญา

เครือข่าย

แห่งปัญญา

ศ. นพ.ประเวศ วะสี

หนังสือ

ผู้เขียน

จัดพิมพ์

เครือข่ายแห่งประเทศไทย

ศ. นพ.ประเวศ วะสี

มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ

๑๑๖๘ ซ.พหลโยธิน ๒๒ ถ.พหลโยธิน แขวงลาดยาว

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๙๓๙-๒๒๓๙ โทรสาร ๐-๒๙๓๙-๒๑๒๒

e-mail: thainhf@thainhf.org

<http://www.thainhf.org>

©

ครั้งที่พิมพ์

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

พิมพ์ครั้งแรก พฤศจิกายน ๒๕๔๕

10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

ราคา

๕๕ บาท

ออกแบบ, พิมพ์

บริษัท ดีไซน์ จำกัด

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ประเวศ วะสี.

เครือข่ายแห่งประเทศไทย.--กรุงเทพฯ: มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, ๒๕๔๕.

๔๒ หน้า.

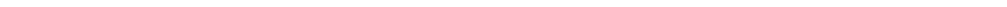
๑. ปัญญา--แง่สังคม. ๒. ปัญญาชน. I. ชื่อเรื่อง.

๓๐๖.๔๒

ISBN 974-8191-59-1

สารบัญ

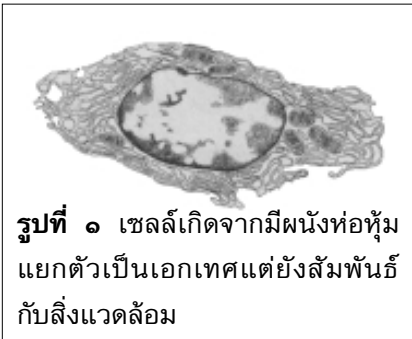
๑. การรู้ทำให้อยู่รอด	๕
๒. ตัวอย่างของระบบปัญญาที่ดีที่สุด	๙
๓. ระบบอำนาจ vs ระบบปัญญา	๑๒
๔. ปรับวัฒนธรรม จากวัฒนธรรมอำนาจ สู่วัฒนธรรมความรู้	๑๖
๕. สังคมเรียนรู้ และ การจัดการความรู้	๒๐
๖. การจัดการความรู้ในฐานะยุทธศาสตร์ชาติ	๒๙
๗. หน่วยจัดการความรู้ที่เป็นอิสระ	๓๓
๘. ระบบการวิจัย	๓๗
๙. เครือข่ายแห่งปัญญา	๔๑

๑

การรู้ทำให้อยู่รอด

ในสมัยนี้ การอยู่ให้รอดดูจะเป็นเรื่องสำคัญร่วมกันหมดทุกๆ ระดับ ทั้งระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ระดับประเทศ ไปจนถึงการอยู่รอดของมนุษยชาติทั้งหมด จึงควรทำความเข้าใจกันถึงธรรมชาติของการอยู่รอด การอยู่รอด (survival) เป็นสิ่งสำคัญที่สุดของสิ่งมีชีวิตทุกๆ ระดับ สิ่งมีชีวิตเกิดจากการมีผนังเซลล์แยกเอาสารจำนวนหนึ่งเป็น

รูปที่ ๑ เซลล์เกิดจากมีผนังห่อหุ้มแยกตัวเป็นเอกเทศแต่ยังสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

เอกเทศจากสิ่งแวดล้อมอื่นๆ มีลักษณะเฉพาะของตัว แต่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว

ภัยอันตรายที่จะทำให้เซลล์ตายมีอยู่โดยรอบ เช่น ความเป็นกรด เป็นด่าง มีสารพิษ

การขาดแคลนอาหาร ผนังเซลล์จะต้อง “รู้” จากการสัมผัส ทำให้เซลล์มีปฏิกิริยาตอบโต้ เช่น การหดตัว พองตัว การเคลื่อนหนี เพื่อความอยู่รอด

เซลล์จะต้อง “รู้” สิ่งสัมผัส เพื่อความอยู่รอด
ต้นไม้ก็ดี สัตว์ก็ดีต้องอาศัยการ “รู้” ธรรมชาติรอบตัว เพื่อการปรับ
ตัว เพื่อการอยู่รอด

ในสัตว์ชั้นสูงขึ้นไปก็มีเครื่องรับรู้ และเครื่องรู้ที่พัฒนาสูงขึ้น
เครื่องรับรู้ คืออวัยวะสัมผัส ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น ผิวกาย
เครื่องรู้ ก็คือสมอง ตั้งแต่เป็นตุ่มนิดเดียว ไปจนถึงสมองก้อนใหญ่
ของมนุษย์

การรับรู้ความจริง และการรู้ความจริงทำให้สัตว์รอดชีวิตได้

สัตว์ไม่ได้อยู่ตัวเดียวโดดๆ แต่อยู่เป็นฝูง การอยู่เป็นฝูงทำให้โอกาส
รอดชีวิตมีมากกว่าอยู่เดี่ยว เช่น ปลาอยู่เป็นฝูง นกอยู่เป็นฝูง หมาโนอยู่เป็น
ฝูง เมื่อเป็นเช่นนั้นก็ต้องมีการสื่อสารระหว่างกัน ให้มีการรู้ร่วมกัน การรู้
ร่วมกันจึงทำให้อยู่รอดได้ดีขึ้น

สัตว์อาจจะรู้ภาพเท่าที่ปรากฏ และมีปฏิกิริยาออกไปเท่าที่รู้

แต่มนุษย์ เนื่องจากสมองมีสมรรถนะมากกว่าสัตว์ สามารถเอาสิ่งที่
รับรู้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็น**ความรู้** หรือปัญญาที่สูงขึ้นกว่าเท่าที่
ปรากฏ สิ่งที่ปรากฏกับความจริงอาจไม่ตรงกัน เช่น โลกเท่าที่ปรากฏมี
ลักษณะแบน แต่ความจริงคือโลกกลม ถ้าเอาเท่าที่รับรู้ก็จะว่าโลกแบน
และมนุษย์ก็เชื่อว่าโลกแบนอยู่ช้านาน แต่ด้วยการวิเคราะห์สังเคราะห์จาก
ข้อมูลต่างๆ มนุษย์เกิด**ความรู้**ขึ้นมาว่าโลกกลม ความรู้ว่าโลกกลมเป็น**ความ
รู้ใหม่** เพราะไม่เคยมีความรู้เช่นนี้มาก่อน การวิเคราะห์สังเคราะห์จนเกิด
ความรู้ใหม่ เรียกว่า **การสร้างความรู้** หรือ **การวิจัย**

สัตว์มีการเรียนรู้ ตั้งแต่ตัวเล็กจนเป็นสัตว์ตัวโต แต่การสร้างความรู้
ใหม่มีน้อย มนุษย์ก็เป็นสัตว์ แต่เป็นสัตว์ที่สร้างความรู้ใหม่ได้ สะสมและ

ถ่ายทอดความรู้ได้ การสร้างความรู้ใหม่ การสะสมความรู้ และการถ่ายทอดความรู้ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อื่นๆ ไปมากขึ้นเรื่อยๆ

การประยุกต์ใช้ความรู้ เรียกว่า **เทคโนโลยี** เทคโนโลยีทำให้ลักษณะสังคมมนุษย์เปลี่ยน เมื่อใช้เทคโนโลยีคือ หอก แหวน หลาวล่าสัตว์ สังคมมนุษย์ก็เบ็นกลุ่มเล็กๆ เคลื่อนย้ายไล่ตามสัตว์ไปไม่ตั้งหลักแหล่งอยู่กับที่ เมื่อพบเทคโนโลยีการเกษตรมนุษย์ก็ตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นหมู่บ้าน เกษตรกรรม เมื่อพบเทคโนโลยีอุตสาหกรรมก็เกิดสังคมเมืองใหญ่ เมื่อพบเทคโนโลยีการสื่อสารก็เกิดสังคมที่ซับซ้อน และเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

เงิน ก็ถือเป็นเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร และการสื่อสารอย่างหนึ่ง และขณะนี้เงินสามารถเคลื่อนไหวผ่านการสื่อสารด้วยความรวดเร็วของแสง สังคมมนุษย์ก่อนรู้จักเงิน และหลังรู้จักเงินแล้ว ต่างกันลิบลับ ก่อนมีเงินใช้มนุษย์**มีความโลภได้จำกัดมาก** เช่น ไม่รู้จะล่าสัตว์ไปมากๆ เกินกินไปทำไม เพราะมันจะเน่าเสีย ไม่สามารถสะสมอะไรได้มาก เพราะมันจะเน่าเสีย มนุษย์จึงไม่แตกต่างกันมาก แต่เมื่อมีการใช้เงิน เงินมีลักษณะแปลกที่เก็บไว้ไม่เน่าเปื่อย และสามารถเติมศูนย์ เพิ่มมูลค่าไปได้ไม่มีที่สิ้นสุด เช่น ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ ... เงินจึงมาขยายความโลภของมนุษย์ออกไปไม่มีที่สิ้นสุด ทำให้เราอยู่ในยุค **โลกจريتเสรี** โลกจريتเสรีนี้เปลี่ยนความรู้สึกนึกคิด และการกระทำของมนุษย์ไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง และ**สร้างสถาบันทางสังคม** หรือโครงสร้างทางสังคมรองรับวิถีคิดหรือทิวทัศน์นี้

ในสมัยโบราณ มนุษย์ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ในยุคโลกาภิวัตน์นี้ถือการแข่งขันเสรีเป็นตัวตั้ง เราเห็นความแตกต่างอย่างสุดกู่ เช่น คนอเมริกันที่รวยที่สุด ๓๐๐ คน มีเงินมากกว่าคนในโลก ๒,๐๐๐ ล้านคนรวม

กัน ในยุคเช่นนี้ ช่องว่างระหว่างบุคคล ระหว่างเมืองกับชนบท และระหว่างประเทศ ทำให้เกิดปัญหายุ่งยากซับซ้อนทางสังคมตามมาอย่างเหลือคณานับ

ปัญหาความซับซ้อนเชิงโครงสร้างของสังคม ทำให้ยากต่อความเข้าใจและการแก้ไข ทำให้ชีวิต สังคม และมนุษยชาติ เข้าไปสู่สภาวะวิกฤต และเป็นวิกฤตการณ์ของความอยู่รอด

ขณะนี้มนุษย์ไม่มีปัญญาพอที่จะเข้าใจความซับซ้อนของสังคมปัจจุบัน ที่จะจัดการกับความซับซ้อนให้ชีวิตดำรงอยู่ในดุลยภาพได้ เป็นวิกฤตการณ์ทางปัญญาโดยแท้

มนุษย์จะอยู่รอดได้จึงต้องจัดการกับระบบปัญญาให้ได้

ในที่นี้จะพูดถึงความรู้และปัญญาอย่างหลวมๆ ปนๆ กันไปก่อน แต่จะพูดแยกให้ชัดขึ้นต่อภายหลัง และพูดเรื่องการจัดการความรู้ด้วย

๒

ตัวอย่างของระบบปัญญาที่ดีที่สุด

สังคมยังไม่มีตัวอย่างของระบบที่ดีที่สุด

ระบบที่ดีที่สุดคือร่างกายของท่านเอง เพราะเป็นผลของวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตบนพื้นภพในเวลาถึง ๓,๕๐๐ ล้านปี

ในร่างกายมีความหลากหลายสุดประมาณ ประกอบด้วยอณูชนิดต่างๆ เซลล์ชนิดต่างๆ อวัยวะชนิดต่างๆ มี ตับ ปอด หัวใจ ลำไส้ ไต กระจกมอง ฯลฯ เซลล์สมองกับเซลล์หัวแม่เท้าแตกต่างกันจนเกือบประมาณมิได้ แต่ความหลากหลายทั้งหมดเชื่อมโยงกันเป็นเอกภาพอย่างสมบูรณ์ เป็นเอกภาพท่ามกลางความหลากหลาย ถ้าหัวใจไปทาง ปอดไปทาง ตับไปทาง เราไม่สามารถเป็นคนอย่างที่เราเป็น

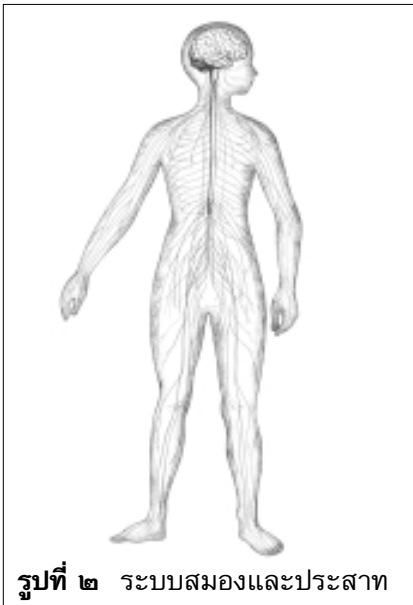
ถ้าถามว่าร่างกายทำอะไร จึงมีความหลากหลายและความเป็นเอกภาพขณะเดียวกัน และสามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงได้ จะเห็นว่าร่างกายใช้ระบบดังต่อไปนี้

๑. ระบบข้อมูลข่าวสาร
๒. ระบบการสื่อสาร

๓. ระบบการเรียนรู้ (และการเอาความรู้ไปใช้)

ทุกเซลล์จะมี ดีเอ็นเอ ซึ่งเป็นรหัสมีความยาว ๓ พันล้านตัวอักษร ทุกเซลล์มีรหัสหรือ**ข้อมูลข่าวสาร** ถ้าวัดตรงกันหมด รหัสนี้กำหนดโครงสร้าง และหน้าที่ของเซลล์ นั่นคือ ข้อมูลข่าวสารกำหนดโครงสร้างและหน้าที่

ร่างกายมี**ระบบการสื่อสาร**อย่างวิจิตร มีระบบสมองและระบบ

รูปที่ ๒ ระบบสมองและประสาท

ประสาทที่โยงใยทุกจุดในร่างกาย ไม่ว่าจะสัมผัสอะไรที่ไหน สมองจะรู้

นอกจากนั้นสารเคมียังสื่อสารถึงกันได้ เช่น ระดับน้ำตาลในเลือดสูงไปหรือต่ำไป อวัยวะอื่นๆ จะรู้ เพื่อการปรับตัวให้อยู่ในดุลยภาพมากที่สุด นักวิทยาศาสตร์บางคนว่าสิ่งมีชีวิตเป็น fluid crystal อันหมายความว่าทุกส่วนมันรู้ถึงกันทันที การรู้ทั่วถึงกันทั้ง

ระบบทำให้รักษาดุลยภาพไว้ได้

มนุษย์ต้องเผชิญสิ่งใหม่ตลอดเวลา เพราะสรรพสิ่งล้วนเปลี่ยนแปลง ถ้ามนุษย์ไม่สามารถ**เรียนรู้**ได้ ก็จะไม่สามารถปรับตัวให้อยู่ในดุลยภาพได้ เมื่อเสียดุลยภาพก็จะเสียความเป็นปกติ ทำให้เจ็บป่วย วิกฤต และตาย คนปัญญาอ่อนเรียนรู้ได้น้อย จึงอยู่รอดได้ยาก การเรียนรู้จึงเป็นเครื่องทำให้อยู่รอด

จะเห็นได้ว่า ระบบมนุษย์ เป็นอยู่และอยู่รอดได้ด้วยปัญญา เป็นระบบปัญญาอันประกอบด้วย

๑. ระบบข้อมูลข่าวสาร ที่กำหนดโครงสร้าง และหน้าที่ขององค์ประกอบ
๒. ระบบการสื่อสาร ให้รู้ถึงกัน เพื่อการรักษาคุณภาพ
๓. ระบบการเรียนรู้ (และการเอาความรู้ไปใช้) เพื่อให้เผชิญกับความเปลี่ยนแปลงได้

ความผิดปกติในระบบใดระบบหนึ่ง จะทำให้เกิดความพิกลพิการ เจ็บป่วยและวิกฤต เช่น

- ดีเอ็นเอผิดปกติ ไปเป็นบ่อเกิดของโรคมะเร็ง
- การสื่อสารกันไม่ได้ เช่น โรคทางสมอง โรคทางระบบประสาท หรือเป็นมะเร็ง
- คนที่เรียนรู้ไม่ได้ หรือเรียนรู้ได้น้อย ย่อมเอาตัวไม่รอด เป็นต้น

ระบบที่จะเป็นไปด้วยดีจึงต้องเป็นระบบปัญญาที่สมบูรณ์

สังคมจะต้องสร้างระบบข้อมูลข่าวสาร และการสื่อสารที่ทำให้คนรู้ความจริงโดยทั่วถึง และมีระบบการเรียนรู้ที่ดี ในที่นี้จะไม่กล่าวถึงระบบข้อมูลข่าวสาร และระบบการสื่อสาร ซึ่งเป็นส่วนของระบบปัญญาที่สำคัญ ยิ่ง อันจะต้องสร้างขึ้นให้ได้ จะกล่าวเฉพาะเรื่องการสร้างความรู้ (การวิจัย) และการเรียนรู้

ระบบอำนาจ vs ระบบปัญญา

ศัตรูของปัญญาคืออำนาจ

คนมีอำนาจก็จะใช้อำนาจ ไม่ใช่การเรียนรู้

มนุษย์ควรจะสัมพันธ์กันด้วยการเรียนรู้จากกัน หรือเรียนรู้ร่วมกัน

แต่ถ้าความสัมพันธ์ไม่เท่าเทียมกัน เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้มี

อำนาจกับผู้ไม่มีอำนาจ ผู้มีอำนาจก็จะไม่เรียนรู้ เริ่มต้นด้วยการไม่ฟังผู้ไม่มี

อำนาจ นั่นคือ ไม่เปิดการรับรู้ เช่น

- พ่อแม่ไม่ฟังลูก
- ครูไม่ฟังนักเรียน
- แพทย์ไม่ฟังคนไข้
- เจ้านายไม่ฟังลูกน้อง
- คนรวยไม่ฟังคนจน
- รัฐบาลไม่ฟังชาวบ้าน

เป็นต้น

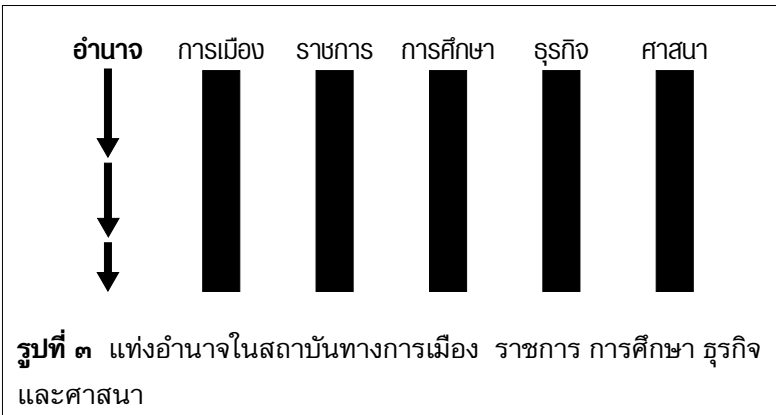
ในสังคมที่สัมพันธ์กันด้วยอำนาจ การเรียนรู้จะน้อย เพราะผู้มีอำนาจก็ไม่เรียนรู้ และไม่ยอมให้ผู้อื่นได้อำนาจเรียนรู้ แต่อยากได้รับคำสั่งมากกว่า เมื่อการเรียนรู้ไม่พอก็ไม่มีกำลังพอที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงได้ และเข้าไปสู่ภาวะวิกฤติ

มนุษย์ลวนคิดเชิงอำนาจ

ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ และปัญญาไม่พอใช้งาน ในสถาบันต่าง ๆ ทางสังคมล้วนเป็นแห่งอำนาจทั้งสิ้น คือ

- ๑. สถาบันทางการเมือง
- ๒. สถาบันทางราชการ
- ๓. สถาบันทางการศึกษา
- ๔. สถาบันทางธุรกิจ
- ๕. สถาบันทางศาสนา

ซึ่งอาจเขียนเป็นแห่งต่างๆ ๕ แห่ง ในรูป ๓

แห่งอำนาจหมายถึงการที่เน้นกฎหมาย กฎ ระเบียบ การควบคุม และการออกคำสั่งจากบนลงล่าง ไม่ได้เน้นอิสรภาพและการเรียนรู้ร่วมกัน

Dee Hock ผู้ก่อตั้งและประธานคนแรกของ Visa International (วีซ่าการ์ดที่ใช้กัน) อันเป็นเครือข่ายธุรกรรมที่ใหญ่ที่สุดในโลก เห็นว่า โครงสร้างอำนาจในสถาบันทั้ง ๕ ถึงจุดติดตัน และวิกฤต ไม่สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ นำความทุกข์ความขัดแย้งมาสู่ผู้คนอย่างแสนสาหัส

ความเป็นระบบราชการ (bureaucracy) เป็นตัวแทนขององค์กรเชิงอำนาจ เพราะเน้นที่กฎหมาย กฎ ระเบียบ การสั่งการ และการควบคุม และเป็นต้นแบบที่เอาไปใช้กับระบบอื่นๆ ด้วย เช่น ระบบการศึกษา ทำให้ครอบงำวิธีคิดโดยทั่วไปอย่างยากจะรู้ตัว และถอนออกจากความคิดเช่นนี้

ระบบราชการอาจจะเหมาะกับปัญหาเก่าๆ ซึ่งเป็นปัญหาง่าย และตรง (simple and linear) แต่ปัจจุบันล้นซับซ้อนและยาก ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยอำนาจ แต่ต้องใช้การสร้างความรู้ และร่วมเรียนรู้ แต่ระบบราชการเป็นระบบอำนาจจึงทำงานไม่ได้ผล

ระบบการศึกษา ซึ่งควรจะเป็นระบบเพื่อความงอกงามทางปัญญา แต่เมื่อเอาระบบราชการซึ่งเป็นระบบควบคุมเข้าไปใช้ มันก็ควบคุมความงอกงามทางปัญญา ระบบการศึกษาตั้งแต่อนุบาลถึงมหาวิทยาลัยล้วนเน้น “การถ่ายทอดความรู้เก่า” มีการสร้างความรู้ใหม่น้อย การจัดการความรู้เพื่อให้ใช้ได้ สถานการณ์จริง เรียกว่าไม่มีเลย ระบบการศึกษาที่เป็นอยู่เป็นปัจจัยสำคัญของความอ่อนแอทางปัญญา อาจารย์ในมหาวิทยาลัย เพราะความเคยชิน จึงไม่รู้ตัวว่าแท้ที่จริงโครงสร้างในมหาวิทยาลัยเป็นโครงสร้างทางอำนาจ ที่ก่อให้เกิดความบีบคั้นและความขัดแย้ง

การเลี้ยงดูเด็กในครอบครัว ถ้าความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ กับเด็ก เป็นไปโดยธรรมชาติ ถือเป็นปฏิสัมพันธ์กันด้วยการเรียนรู้ จะเป็นการพัฒนาทางปัญญาที่ยิ่งใหญ่ ของทั้งเด็กและผู้ใหญ่ แต่ถ้าผู้ใหญ่ใช้อำนาจบอกให้

เด็กเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ นอกจากเด็กจะไม่ได้เรียนรู้ที่จะองงามตาม
ธรรมชาติแล้ว ผู้ใหญ่ยังไม่ได้เรียนรู้และพัฒนาตัวเองให้เป็นคนที่ดีลาดขึ้น
และเป็นคนดีขึ้น

จะเห็นได้ว่า อำนาจเป็นศัตรูของการเรียนรู้

การคิดเชิงอำนาจเกิดจากกิเลส

การเรียนรู้ที่แท้จริงจะเกิดได้จากการรู้เท่าทัน (สติ) ถอนตัวออกจาก
กิเลส ไปสู่การเรียนรู้

การเรียนรู้จึงเป็นธรรมะอย่างยิ่ง

วิถีชีวิตตามธรรมะ คือวิถีชีวิตแห่งการเรียนรู้ หรือวิถีแห่งปัญญา

ในทางพุทธ วิถีชีวิตที่เจริญหรืออริยมรรค ที่ท่านเรียกว่า มรรค ๘ แต่
เมื่อสรุป ๘ ให้เหลือ ๓ ท่านเรียกว่า **ไตรสิกขา** สิกขาเป็นภาษาบาลี ตรงกับ
ภาษาสันสกฤตว่า ศึกษา

เพราะฉะนั้นวิถีชีวิตที่เจริญคือ วิถีแห่งการศึกษาหรือวิถีแห่งการ
เรียนรู้

ในวิถีแห่งการเรียนรู้ ต้องถอนตัวออกจากกิเลส อำนาจก็เป็นกิเลส
อย่างหนึ่ง

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ คือกระบวนการธรรมะ

กระบวนการเรียนรู้ที่ดีจึงเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุดของมนุษย์

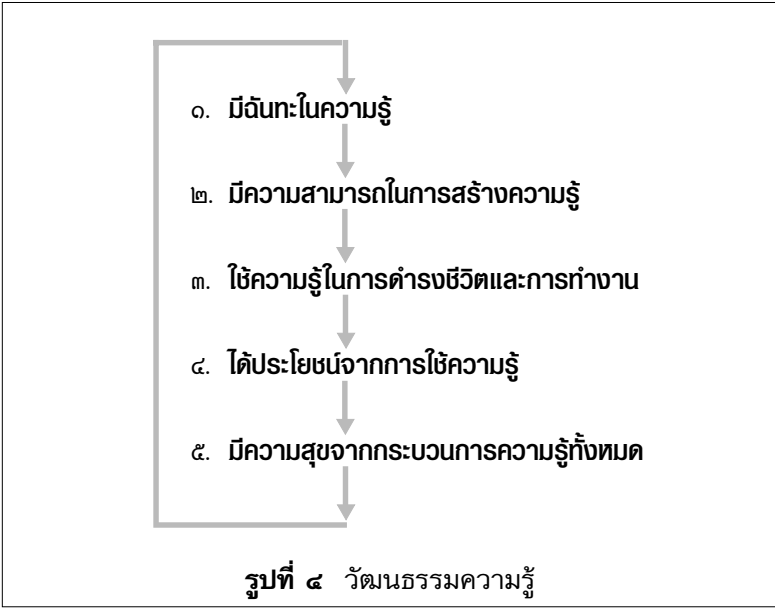
ปรับตัวฉนวนธรรม

จากฉนวนธรรมอำนาจ สู่วัฒนธรรมความรู้

ในเมื่ออำนาจเป็นศัตรูกับความรู้ และสังคมไทยเป็นสังคมที่มีฉนวนธรรมอำนาจ พันธกิจใหญ่ของสังคมไทยคือ การปรับตัวฉนวนธรรมจากฉนวนธรรมอำนาจไปสู่ฉนวนธรรมความรู้ ประดาภิธรรมทั้งหลายในสังคมไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การสื่อสาร การวิจัย ควรจะต้องเข้าใจว่าภารกิจใหญ่ที่อยู่เบื้องหลัง คือการสร้างฉนวนธรรมความรู้ ใ้จะทำก็ทำก็อก นิดๆ หน่อยๆ ตามเรื่องตามราวไปเรื่อยๆ

ฉนวนธรรมความรู้ น่าจะประกอบด้วยองค์ประกอบ ๕ ประการ ตามภาพที่ ๔

องค์ประกอบที่ ๑ การมีฉันทะในความรู้ หมายถึงมีการเปลี่ยนแปลงในจิตสำนึก จากจิตสำนึกแห่งอำนาจไปสู่จิตสำนึกแห่งความรู้ ฉันทะเกิดจากมีภักษณมิตรชกนำ เช่น พ่อ แม่ ครูบาอาจารย์ การได้อ่านหนังสือสนุกๆ ตั้งแต่เด็กๆ การมีหนังสืออย่างแพร่หลาย การมีห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ การส่งเสริมการอ่าน และบรรยากาศแห่งความรู้อื่นๆ เป็นเครื่องให้เกิดฉันทะในความรู้

องค์ประกอบที่ ๒ มีความสามารถในการสร้างความรู้ การเรียนรู้โดยเน้นการท่องความรู้เก่า ทำให้ขาดความรู้ที่เหมาะสมในการใช้งาน การเรียนรู้ต้องสามารถสร้างความรู้ใหม่ให้เหมาะแก่การใช้งาน มหาวิทยาลัยไทยทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้เก่าเป็นส่วนใหญ่ มีการสร้างความรู้ใหม่น้อยมาก การเรียนแบบนี้ทำให้เสียหายเหลือคณานับ การที่แพทย์ไม่สามารถสร้างความรู้ให้เท่าทันเทคโนโลยีที่ใช้ น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายไม่น้อยกว่าปีละ ๕๐,๐๐๐ ล้านบาท ประเทศไทยส่งนักเรียนไปเรียนต่อต่างประเทศมาตั้งแต่รัชกาลที่ ๕ หมดเงินไปมโหฬาร และเดี๋ยวนี้ก็ยังต้องส่งไปอีกจำนวนมากเสียเงินมหาศาล การต้องใช้ที่ปรึกษาต่างชาติหมดเงินปีละหลายหมื่นล้านบาท และจะเป็นต่อไป ถ้าเราไม่ปรับการเรียนการสอนจากการเน้นการถ่ายทอดความรู้เก่ามาเป็นการสร้างความรู้ได้ ในวัฒนธรรมความรู้จึงมีเรื่องความสามารถในการสร้างความรู้เป็นองค์

ประกอบที่สำคัญ การสร้างความรู้คือการวิจัย การวิจัยจึงควรเป็นวิถีชีวิต

องค์ประกอบที่ ๓ การใช้ความรู้ในการดำรงชีวิตและการทำงาน

สังคมไทยเป็นสังคมที่ใช้ความเห็นมากกว่าใช้ความรู้ คนร้อยคนก็เห็นร้อยอย่างต่างกัน หาความเห็นพ้องได้ยาก ความรู้ที่เป็นความจริงทำให้เห็นตรงกันได้ง่าย ลักษณะการใช้ความเห็นมากกว่าความรู้จะเห็นได้ทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุย ในการประชุม ในการโต้เถียง ในสื่อมวลชน ในการโต้เถียงทางการเมือง เมื่อใช้ความเห็นก็จะขัดแย้งกันสูง และทำงานให้สำเร็จไม่ได้ ปัญหาปัจจุบันล้วนสลัซซิบซ้อน ใช้แต่ความเห็นหรือใช้อำนาจแก้ปัญหาไม่ได้ ต้องใช้การสร้างความรู้ การเรียนรู้ และการใช้ความรู้ ความรู้ที่ได้จากการวิจัยจะต้องนำมาปรับให้เหมาะกับการใช้งาน ไม่สามารถเอาไปใช้เป็นต้นๆ แบบสำเร็จรูปตายตัว

องค์ประกอบที่ ๔ ได้ประโยชน์จากการใช้ความรู้

การใช้ความรู้ย่อมยังให้เกิดประโยชน์นานาประการ เช่น ความสำเร็จในสิ่งยาก และการมีประสิทธิภาพ คือ ใช้ทรัพยากรน้อย แต่ได้ผลมาก งานทางราชการทุกวันนี้สูญเสียงบประมาณมหาศาล แต่ได้ผลน้อย เพราะขาดการใช้ความรู้ หากมีการวิจัยสร้างความรู้ และใช้ความรู้ งบประมาณของกระทรวงต่างๆ ใช้ไม่ถึงครึ่งของที่ใช้ในปัจจุบันก็ยังสามารถให้เกิดผลสำเร็จมากกว่า

ในโครงการจัดใช้ทรัพย์สินของโลก ใช้เงิน ๑,๐๐๐ ล้านดอลลาร์ ใช้เวลา ๑๐ ปี เมื่อขจัดใช้ทรัพย์สินได้หมดทั้งโลก ก็ยุติการปลุกผีได้ภายใน ๓ เดือน สามารถประหยัดค่าใช้จ่ายไปคุ้ม ๑,๐๐๐ ล้านดอลลาร์ คิดเป็นกำไรถึง ๔๐๐%

ไม่มีธุรกิจอะไรที่ทำกำไรได้ ๔๐๐%

การจัดใช้ทรัพย์สินสำเร็จเป็นตัวอย่างของการใช้การวิจัยสร้างความรู้ การเรียนรู้ และการใช้ความรู้ ซึ่งอาจรวมเรียกว่า การวิจัยก็ได้ หรือจะเรียกว่าการจัดการความรู้ก็ได้

การวิจัยจึงเป็นการสร้างกำไรที่ใหญ่ที่สุด เหนือธุรกิจทั้งปวง

เมื่อเร็วๆ นี้ ในการประชุมสภามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งมีการรายงานถึงการทำประโยชน์จากทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยกว่า ๑๐,๐๐๐ ล้านบาทว่ามีรายได้ประมาณ ๑-๒% ของราคาทรัพย์สิน มีกรรมการท่านหนึ่งกล่าวว่า “อะไรกัน ถ้าคุณไม่ทำอะไร เอาเงินฝากธนาคารคุณก็ได้ประมาณ ๑-๒% นี่คุณทำเหนื่อยแทบตายก็มีรายได้เท่ากับไม่ทำอะไรเลย!” ในการหาประโยชน์ทางธุรกิจ บางทีก็ยากลำบาก และไม่มีอะไรที่มีกำไรถึง ๔๐๐%

การวิจัยสร้างความรู้ อาจคืนกำไรมหาศาลให้สังคม ถ้ามีการนำความรู้ไปใช้อย่างถูกต้อง

องค์ประกอบที่ ๕ มีความสุขจากกระบวนการความรู้ทั้งหมด การมีฉันทะในความรู้ การสามารถสร้างความรู้ การใช้ความรู้ และการได้ประโยชน์จากความรู้ ล้วนทำให้เกิดความปิติ ความปราโมทย์ ความอึดใจ เป็นความสุขอันประณีต เมื่อมีความสุขก็จะเลี้ยวกลับไปทำให้มีฉันทะในความรู้ยิ่งขึ้น

ทุกวันนี้ผู้คนแสวงหาความสุข แต่หาไม่พบ หรือไปได้ความทุกข์มาแทน ความสุขจากวัฒนธรรมความรู้ เป็นความสุขราคาถูก (Happiness at low cost) และนำไปสู่ความสร้างสรรค์ ถ้าใครมีความสุขจากความรู้ ความรู้สึกนึกคิด จิตใจจะเปลี่ยน และถ้าสังคมมีวัฒนธรรมความรู้ สังคมก็จะเปลี่ยน

ในเมื่อวัฒนธรรมความรู้มีความสำคัญอย่างนี้ เครือข่ายแห่งปัญญาจะต้องสร้างวัฒนธรรมความรู้ขึ้นมาให้ได้

สังคมเรียนรู้ และการจัดการความรู้

การเรียนรู้ที่ดีเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุดของมนุษย์ เพราะคุณสมบัติพิเศษของมนุษย์คือศักยภาพในการเรียนรู้ มนุษย์สามารถเรียนรู้ให้บรรลุปัญญาสูงสุด คือบรรลุความจริง บรรลุความงาม บรรลุความดี บรรลุการมีมิตรภาพอันไพศาล และบรรลุความสุขได้

คนทุกคนควรเป็นบุคคลเรียนรู้

องค์กรทุกองค์กรควรเป็นองค์กรเรียนรู้

สังคมทั้งสังคมควรเป็นสังคมเรียนรู้

และมีกระบวนการเรียนรู้ที่ถูกต้อง

นั่นคือสังคมในอุดมคติ เป็นสังคมแห่งปัญญา เป็นเป้าหมายที่เราจะต้องไปให้ถึง และมีเครื่องมืออันทรงพลังที่จะขับเคลื่อนสังคมไปเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

ความรู้ การเรียนรู้ การวิจัย การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ

พระไตรปิฎก หรือตำราต่างๆ คือความรู้ ถ้ามีความรู้ที่อยู่โดยปราศจากการเรียนรู้ ประโยชน์ก็ยังไม่เกิด ประโยชน์เกิดจากการเรียนรู้ การมีความรู้ช่วยให้การเรียนรู้ง่ายขึ้น การวิจัยคือการสร้างความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ในการเรียนรู้ควรมีการสร้างความรู้ด้วย นั่นคือการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ เมื่อพูดถึงการเรียนรู้ย่อมรวมถึงการวิจัยด้วย

ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมักมีคนที่เกี่ยวข้อง องค์กร หรือสถาบัน มากหลาย ทุกคน ทุกองค์กร และทุกสถาบัน เป็นทั้งปัจจัยและอุปสรรคต่อความสำเร็จ การเรียนรู้ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งไม่เพียงพอที่จะทำให้เรื่องนั้นประสบความสำเร็จ เพราะคนอื่นๆ องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้องไม่ได้เรียนรู้ ย่อมเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จ **การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ** (Interactive learning through action) เท่านั้นที่จะทำให้สำเร็จ การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติจึงมีความสำคัญยิ่ง แต่มักจะทำไม่เป็น จึงต้องการการจัดการให้ทำเป็น

การจัดการความรู้ หมายถึงการจัดการให้มีการวิจัยสร้างความรู้ที่เหมาะสม ให้มีการตั้งโจทย์ร่วมกัน วิจัยร่วมกัน ร่วมเรียนรู้ จัดความรู้ให้อยู่ในรูปที่เกิดการเรียนรู้ร่วมกันได้ จัดการให้การสร้างความรู้และการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติที่สำเร็จผล จัดการให้ประเมินผลการปฏิบัติ เพื่อการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง และมีการจัดการสร้างนักวิจัย สร้างนักจัดการความรู้ และสร้างหน่วยจัดการความรู้

การจัดการความรู้

คือกุญแจของยุทธศาสตร์ทางปัญญา

แต่มักจะเป็นสิ่งที่ขาดหายไป เป็น missing link ในสังคมไทย และเป็นเหตุให้ประเทศไทยอ่อนแอทางปัญญา

มีผู้วิเคราะห์เรื่องการจัดการความรู้ว่า

๑. ภาคธุรกิจมีมากที่สุด เพราะการจัดการความรู้คือกำไร แต่ก็ยังไม่พอ
๒. ภาคชุมชนมีการสร้างความรู้จากการปฏิบัติ แต่ขาดการสังเคราะห์เป็นทฤษฎีที่จะนำไปใช้ได้ทั่วไป
๓. ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) มีอุดมการณ์ แต่ขาดการจัดการความรู้
๔. ภาคราชการ มักจะกักความรู้ไว้เป็นส่วนๆ ไว้ใช้ทำร้ายกันในการแข่งขันเข้าดำรงตำแหน่งระดับสูง
๕. ภาคมหาวิทยาลัย มีการถ่ายทอดความรู้แก่เป็นส่วนใหญ่ การสร้างความรู้ใหม่มีน้อย การจัดการโยงความรู้ให้เข้ากับสถานการณ์จริงเกือบไม่มีเลย เรียกว่าขาดการจัดการความรู้ในมหาวิทยาลัย

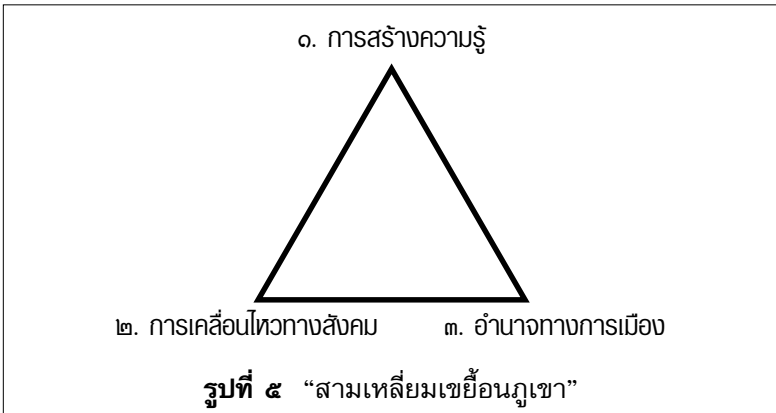
อาจแถมว่า การจัดการสังเคราะห์นโยบายสาธารณะเกือบไม่มีเลย การจัดการสังเคราะห์ความรู้มาเป็นยุทธศาสตร์ และการบริหารยุทธศาสตร์มีน้อยมาก

ก็คงพอจะเห็นความสำคัญของการจัดการความรู้ เข้าใจความไม่มีอยู่ และเข้าใจว่าทำไมประเทศไทยจึงอ่อนแอทางปัญญา และเข้าใจว่าการจะสร้างเครือข่ายแห่งปัญญาจะต้องทำอะไร

ตัวอย่างของการจัดการความรู้

ตัวอย่างที่ ๑ “สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา”

“ภูเขา” หมายถึงสิ่งยากที่ดูเหมือนเขยื้อนไม่ได้ แต่สามารถจัดการให้เขยื้อนได้โดยโครงสร้างสามเหลี่ยมหรือสามมุมเชื่อมกันดังรูปที่ ๕ โครงสร้างการจัดการความรู้นี้ค้นพบในการเคลื่อนไหวปฏิรูปการเมือง โดยการเขียนรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ ซึ่งเป็นเรื่องที่ตามปกติทำไม่ได้ด้วยสันติวิธีโดยคนไม่มีอำนาจ สามมุมประกอบด้วย

มุมที่ ๑ การสร้างความรู้ (ด้วยการวิจัย) มีนักวิชาการ ๑๕ คนได้รับทุนวิจัยจาก สกว. ทำการวิจัยรัฐธรรมนูญของประเทศต่างๆ ทั่วโลก วิจัยกฎหมายเลือกตั้งทั่วโลก วิจัยเรื่ององค์กรอิสระ วิจัยประวัติศาสตร์การเมือง ข้อดีข้อเสียของหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติต่างๆ แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นความรู้ในการยกร่างรัฐธรรมนูญให้มีการปฏิรูปการเมือง ถ้าปราศจากการวิจัยสร้างความรู้เช่นนี้ การเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิรูปการเมืองจะไม่สำเร็จ

มุมที่ ๒ การเคลื่อนไหวทางสังคม หมายถึงการที่สังคมเข้ามาร่วมเรียนรู้ ร่วมบอกความต้องการ นี่คือการจัดการการเรียนรู้ ซึ่งต้องแปร

ความรู้ที่ได้ในมুমที่ ๑ ให้อยู่ในรูปที่สังคมจะเข้าใจได้ง่าย เข้าร่วมได้ เรียกว่าความรู้ไปเพิ่มอำนาจให้สาธารณะ (empowerment) ปราศจากความรู้ที่ถูกต้อง สังคมเคลื่อนไหวได้ไม่มาก ไม่มีพลัง หรือเคลื่อนไหวแล้วเพี้ยนไปทางอื่น

มুমที่ ๓ อำนาจรัฐหรืออำนาจทางการเมือง การเมืองเป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ เพราะเป็นผู้ใช้อำนาจรัฐ บริหารการใช้ทรัพยากรของรัฐ และเป็นผู้ออกกฎหมาย การเมืองจะดีหรือเลวตามความเป็นจริงที่ดำรงอยู่ขณะนั้นก็ตาม สามารถทำสิ่งดีๆ ได้ ถ้ามีมুমที่ ๑ และ มุมที่ ๒ ตรงข้าม แม้มีนักการเมืองที่ดี แต่ปราศจากมুমที่ ๑ และมุมที่ ๒ ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาใดๆ ได้ เช่น ความยากจน และความอยุติธรรมในสังคม

“สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา” ก็คือการจัดการความรู้ เพื่อเคลื่อนสิ่งยาก โดยการจัดการให้มีการสร้างความรู้ และจัดการให้มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ (ให้มีรัฐธรรมนูญใหม่) ที่เรียกว่า “การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ”

ในการนี้ต้องมี “หน่วยจัดการความรู้ที่เป็นอิสระ” ที่จัดการกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งได้แก่ **คพป.** (คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย) และ **สร.** (สภาร่างรัฐธรรมนูญ) ทั้งสองสามารถจัดการความรู้ได้โดยอิสระ

รูปแบบของ “สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา” สามารถนำไปใช้ในเรื่องและระดับต่างๆ ได้

ตัวอย่างที่ ๒ การจัดการความรู้โดยชุมชน

มูลนิธิหมู่บ้านไปส่งเสริมให้ชาวบ้านในตำบลหนึ่งทำการวิจัย ชาวบ้านไปรวบรวมข้อมูลรายจ่ายของตำบล ผู้ใหญ่บ้านกล่าวว่าชาวบ้านต้องเป็นผู้รวบรวมข้อมูลนี้เอง ชาวบ้านจึงจะสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลนี้ได้พบว่า

ค่าน้ำปลาปีละ ๗๐๐,๐๐๐ บาท ถามว่าทำเองได้ไหม ได้ไม่ถึง
๑๐๐,๐๐๐ บาท

ค่าขนมปีละ ๒ ล้านบาท ถามว่าทำเองได้ไหม ได้ เหลือขายอีก
ค่าเครื่องดื่มปีละ ๒๕ ล้านบาท ตกใจมาก เพราะไม่คิดว่าจะมาก
ขนาดนั้น

ถามว่าจะทำอะไรกินเองได้บ้าง จะประหยัดอะไรได้บ้าง
เป็นหนี้เท่าไร เป็นหนี้ใคร เพราะอะไร พบว่าที่ทำเกษตรเชิงเดี่ยว
เช่น ปลูกยางอย่างเดียว ปลูกปออย่างเดียว ปลูกอ้อยอย่างเดียว
เดียว นั้นขาดทุน เพราะต้องซื้อทุกอย่าง เกิดการปรับ
เปลี่ยนเป็นปลูกทุกอย่างที่กิน และกินทุกอย่างที่ปลูก ปรับ
เปลี่ยนการผลิตที่ทำอยู่อย่างเดียว กลายเป็นผลิตตั้ง ๕๐- ๖๐
อย่าง กินเองใช้เอง แลกเปลี่ยนกันระหว่างบ้านและ
ระหว่างชุมชน รวมทั้งขายไปในเมือง หรือขายไปต่างประเทศ
เกิดเป็น “วิสาหกิจชุมชน” ทำให้หายจน

ดร.เสรี พงศ์พิศ เรียกกระบวนการวิจัยของตำบล โดยตำบล เพื่อตำบล
นี้ว่า “**ประชาพิจัย**” หรือการวิจัยโดยประชาชน เมื่อชาวบ้านสามารถจัดการ
สร้างความรู้และร่วมเรียนรู้แบบนี้ ทำให้เกิดปัญญา เกิดจิตสำนึกใหม่
และพฤติกรรมใหม่ อันนำไปสู่การแก้ปัญหาคความยากจนและปัญหาอื่นๆ ได้
ในกรณีนี้ ผู้นำชุมชนเป็นผู้จัดการความรู้ ส่วนมูลนิธิหมู่บ้านเป็นองค์กรที่
“ส่งเสริมการจัดการความรู้” เพื่อชุมชน ถ้ามีการส่งเสริมการจัดการความ
รู้และการจัดการความรู้ในทุกชุมชนและท้องถิ่น ทุกชุมชนและท้องถิ่นก็จะ
สามารถพัฒนาตัวเองไปสู่ดุลยภาพ อันเป็นความสุขและความยั่งยืนได้

ตัวอย่างที่ ๓ นายแพทย์สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์

และมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ

เมื่อนายแพทย์สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์ อดีตผู้อำนวยการสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข มาเป็นเลขาธิการมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ โดยการสนับสนุนจาก สกว. ได้พยายามประสานงานกลุ่มนักวิจัย เช่น กลุ่มวิจัยโรคไข้เลือดออก กลุ่มวิจัยโรคเมลลิออเรีย โดสิส กลุ่มวิจัยโรคธาลัสซีเมีย กลุ่มวิจัยชีวจริยธรรม (Bioethics) เป็นต้น เรื่องเหล่านี้มีผู้วิจัยกันมานาน แต่กระจัดกระจายที่โน่นคน ที่นี้คน ไม่มีพลัง แต่ละเรื่องถ้าจะนำผลการวิจัยไปสู่การปฏิบัติได้ต้องการการทำงานร่วมกันหลายสาขาวิชา เช่น ระบาดวิทยา วิทยาศาสตร์พื้นฐาน วิทยาศาสตร์คลินิก ผู้ปฏิบัติงานในการควบคุมโรค ผู้วิจัยเหล่านี้มักแยกย้ายกันอยู่คนละมหาวิทยาลัยบ้าง คนละคณะบ้าง คนละภาควิชาบ้าง **ขาดการจัดการความรู้สหสาขา** และข้ามพรมแดนสถาบัน มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติเป็นองค์กรอิสระระดับชาติ และเมื่อมีนักจัดการความรู้ อย่างนายแพทย์สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์ เข้ามาประสานงาน “กลุ่มวิจัย” ก็พบว่า ต้องการกลุ่มใหญ่กว่านี้ ทำงานวิจัยเข้มข้นกว่านี้ ทำงานวิจัยพุ่งเป้ามากกว่านี้ จึงจะควบคุมโรคต่างๆ ได้

จะเห็นได้ว่า แม้มหาวิทยาลัยต่างๆ จะมีนักวิจัยในสาขาต่างๆ แต่ไม่สามารถทำ “ชุดวิชาการ” ที่ไปช่วยควบคุมโรคได้ เพราะขาดการจัดการความรู้สหสาขา และข้ามพรมแดนสถาบัน การที่องค์กรอิสระอย่างมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ เข้ามาช่วยจัดการสร้างกลุ่มวิจัยสหสาขา และข้ามพรมแดนสถาบัน เช่นนี้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความเข้มแข็งทางปัญญา เพื่อสุขภาวะของประชาชน

ตัวอย่างที่ ๔ อุตสาหกรรมผลิตน้ำยาชั่งสูตรโรค- สิ่งที่จะควรจะเป็น

คุณนิลวรรณ พิชญโยธิน ซึ่งจบเทคนิคการแพทย์และเคยทำงานที่ศูนย์วิจัยในคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มีความคิดว่าประเทศไทยควรจะมีเครื่องใช้เองให้ได้มากที่สุด เพื่อประหยัดการต้องสูญเสียเงินตราไปให้ต่างประเทศ ซึ่งเป็นความคิดที่น่าชมเชยที่สุด ต่อมาได้ไปตั้งบริษัทชื่อ Pacific Biotech อยู่ที่จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อผลิตน้ำยาชั่งสูตรโรคบางชนิดออกจำหน่าย การทำบริษัทเพื่อผลิตวัสดุภัณฑ์เช่นนี้ ต้องการการจัดการควบคุมคุณภาพสูงมาก การที่อุตสาหกรรมในประเทศจะสามารถแข่งขันกับการนำเข้าจากต่างประเทศต้องการการจัดการ “กลุ่มวิจัย” สนับสนุนสูงมากคือต้องการ

๑. นักวิจัยทางระบาดวิทยา
๒. ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะโรค
๓. นักวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน
๔. ผู้ผลิต
๕. ผู้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ (ในที่นี้คือ ออย.)

ทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ของเรามีมาตรฐานสูง และมีความจำเพาะกับโรคในประเทศของเรามากกว่าของที่ผลิตจากต่างประเทศ การที่ **สวทช.** สนับสนุนให้นักวิทยาศาสตร์ทำวิจัยและพัฒนา (Research & Development - R&D) โดยหวังว่าจะได้เอาผลไปใช้ในทางธุรกิจอุตสาหกรรม ยังหาเพียงพอที่จะเกิดผลิตภัณฑ์ในตลาดไม่ แต่ต้องการการจัดการ “กลุ่มวิจัย” ที่นักวิจัยสหสาขาและข้ามพรมแดนสถาบัน มาทำการวิจัยพุ่งเป้าให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่แข่งขันได้

การที่ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมจะแข่งขันได้จึงต้องการการจัดการ ความรู้ “กลุ่มวิจัย” ให้ครบเครื่อง ในขณะที่ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมยังไม่ สามารถทำการวิจัยให้ครบเครื่องได้ จำเป็นที่องค์กรอิสระอย่าง **สวทช.** จะ ต้องเข้ามาสนับสนุนการจัดการ “กลุ่มวิจัย”

เท่าที่ยกตัวอย่างมา คงจะพอเห็นความสำคัญของเรื่องการสร้าง ความรู้ การเรียนรู้ การจัดการความรู้ ว่ามีความสำคัญเพียงไรในการสร้าง กระแสธารแห่งปัญญาให้เข้าไปในทุกชุมชนของสังคม แทนที่หุบเหวแห่ง อำนาจทั้งหลายทั้งปวง

ฉะนั้น สิ่งที่เรียกว่า “**การปฏิรูปการเรียนรู้**” ในความหมายที่แท้จริง ที่จะทำให้เกิดเครือข่ายแห่งปัญญาในทุกองคาพยพของสังคมนั้น เป็นเรื่อง ที่ใหญ่กว่าที่ฝ่ายการศึกษาคิดกันมาก และเป็นเรื่องที่ต้องการการจัดการ ความรู้อันทรงพลังยิ่ง

๖

การจัดการความรู้ในฐานะ

ยุทธศาสตร์ชาติ

ดังได้กล่าวมาเป็นลำดับ อำนาจไม่สามารถแก้ปัญหายากและสลัษซับซ้อนได้ และไม่มียุวิธีอื่นใดเลยที่จะแก้ได้ นอกจากการจัดการความรู้ให้มีการสร้างความรู้และการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย ไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (positive change) ประเด็นเรื่อง “การจัดการความรู้ในฐานะยุทธศาสตร์ไปสู่การเปลี่ยนแปลง” ยังไม่เป็นที่เข้าใจกันดีนัก เพราะยังคิดเชิงเปลี่ยนแปลง “เชิงอำนาจ” กันอยู่ เช่น

๑. การกระจายอำนาจ
๒. การปฏิรูปกระทรวงทบวงกรม
๓. การที่มหาวิทยาลัยจะ “ออก” หรือ “ไม่ออก” นอกระบบ

เรื่องเหล่านี้ไม่ไปถึงไหนเพราะคิดเชิงปรับเปลี่ยน “อำนาจ” อำนาจในลักษณะใหม่ก็ทำงานไม่เป็น เพราะขาดการคิดเรื่อง “การจัดการความรู้” กระจายอำนาจไปสู่อำนาจก็ยังไม่ได้ผล ต้องคิดเรื่องกระจายอำนาจไปสู่ “การจัดการความรู้”

กระบวนการปฏิบัติการศึกษาที่ดำเนินการมาประมาณ ๕ ปี ไม่ได้สร้างนักจัดการความรู้เลย กระทรวงใหม่ๆ ถ้ายังทำอย่างเก่าๆ ก็จะได้ผลเหมือนเดิม เรื่องมหาวิทยาลัยออกหรือไม่ออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยเป็นอัมพาตทางปัญญาไปหลายปี และจะไม่มีทางออก ถ้าไม่คิดเรื่องการจัดการความรู้

การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือของการพัฒนาในทุกพื้นที่ **ทุกองค์กร และทุกเรื่อง** ดังในตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ ตัวอย่างความต้องการการจัดการความรู้

บุคคลและพื้นที่	องค์กร	เรื่อง
บุคคล	โรงเรียน	นโยบายสาธารณะ
ครอบครัว	สถานที่ทำงาน	ฐานทรัพยากร
ชุมชน	มหาวิทยาลัย	ความยากจน
ท้องถิ่น	หน่วยราชการ	ความยุติธรรมในสังคม
	ธุรกิจอุตสาหกรรม	ยาเสพติด
	คณะสงฆ์	โรคเอดส์
	NGO	การเกษตร
	พรรคการเมือง	การท่องเที่ยว
	ฯลฯ	ฯลฯ

ถ้าต้องการเห็นกระแสธารแห่งปัญญาเกิดขึ้นในทุกองคาพยพของสังคม ต้องนึกถึงเรื่องการจัดการความรู้เพื่อสังคมตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น ในองค์กรต่างๆ และในทุกเรื่อง ดังสรุปแสดงให้ดูเป็นตัวอย่างในตารางที่ ๑

ได้ยกตัวอย่างไปแล้วเป็นบางเรื่อง จะกล่าวถึงเฉพาะบางเรื่องเท่านั้น **บุคคลเรียนรู้** เป็นเรื่องสำคัญและมีคุณค่ามาก การมีบุคคลผู้ทรงปัญญาในสังคมก่อให้เกิดประโยชน์เหลือหลาย จึงควรสร้างสิ่งแวดล้อมและความมั่นคงใจในการเรียนรู้ให้มากที่สุด เช่น การมีห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ มีหนังสือดีๆ มีโครงการส่งเสริมการอ่าน สร้างระบบข้อมูลข่าวสารและระบบการสื่อสารที่ทำให้คนรู้ความจริงอย่างทั่วถึง อันจะเป็นฐานทางปัญญาอย่างกว้างขวาง

การปฏิรูปการเรียนรู้ในระบบการศึกษา ในระบบการศึกษาของเราไปแยกการศึกษากับการวิจัยออกจากกัน การศึกษามีการทำมากแต่ทำโดยถ่ายทอดความรู้เก่า ส่วนการวิจัยเพื่อสร้างความรู้ใหม่มีทำน้อย จึงอ่อนแอทางปัญญาทั้งชาติ การปฏิรูปการเรียนรู้ที่สำคัญคือให้การวิจัยมาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ให้ที่ไหนมีการศึกษาที่นั่นมีการวิจัย เมื่อมีการศึกษาเต็มแผ่นดินก็มีการวิจัยเต็มแผ่นดิน ให้การศึกษาสร้างความเข้มแข็งทางปัญญาทั้งแผ่นดิน

มหาวิทยาลัยวิจัย เวลานี้มหาวิทยาลัยอ่อนแอทางวิชาการเต็มที่ และจัดการความรู้ไม่เป็น แต่ก็มีศักยภาพที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมากกว่า กระทรวงทบวงกรมต่างๆ เพราะมีความเป็นอิสระมากกว่า ควรมีหน่วยงานที่ส่งเสริมการจัดการความรู้เข้าไปส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยสามารถจัดการความรู้ได้ รัฐบาลควรจัดงบประมาณสนับสนุน สกว. เพิ่มขึ้นปีละ ๑,๐๐๐ ล้านบาท เพื่อไปสนับสนุนมหาวิทยาลัย สถาบันราชภัฏ สถาบันราชมนฑล ทำการวิจัยพื้นที่ทุกพื้นที่ทั่วประเทศ การนี้จะพลิกโฉมหน้าการศึกษาและการพัฒนา

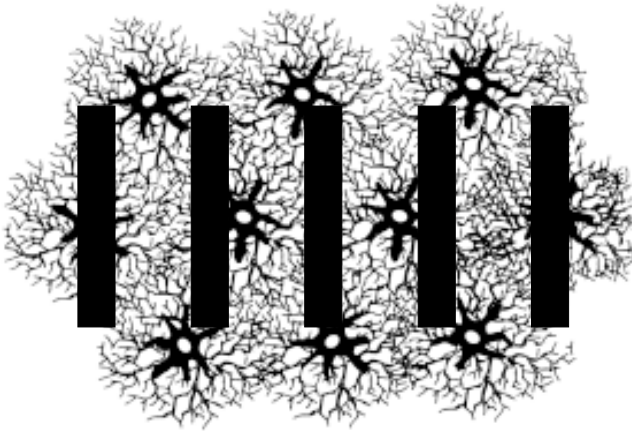
ตอนที่ ๖ นี้เขียนขึ้นเพื่อเตือนความจำว่าต้องใช้การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จในเรื่องทั้งปวง เพราะดูจะยังไม่เป็นที่

เข้าใจกัน โดยเฉพาะในหมู่ผู้มีอำนาจ ว่าอำนาจได้ผลน้อยลงๆ - Power is less and less effective

๘

หน่วยจัดการความรู้ที่เป็นอิสระ

การที่จะปรับสังคมจากโครงสร้างแห่งอำนาจ (รูปที่ ๓) ให้เป็นสังคมที่เป็นโครงข่ายแห่งปัญญา ตามรูปที่ ๖ ข้างล่างนี้

รูปที่ ๖ เครือข่ายแห่งปัญญา = หน่วยจัดการความรู้ที่เป็นอิสระ

ซึ่งจะคล้ายโครงสร้างของสมอง ซึ่งประกอบด้วยเซลล์สมอง (neuron) จำนวนมาก และเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเซลล์สมอง (neural networks) อันเป็นโครงสร้างที่วิจิตรที่สุดในจักรวาล

ในเครือข่ายแห่งปัญญา ตามรูปที่ ๖ เซลล์แห่งปัญญาคือ “หน่วยจัดการความรู้ที่เป็นอิสระ” มีขนาด ลักษณะ และการเรียกชื่อต่างๆ อาจจะมีตั้งแต่คนๆ เดียว กลุ่ม คณะทำงาน ไปจนถึงสถาบันใหญ่โต จนถึงกองทุน ข้อสำคัญอยู่ที่หน้าที่ ความสามารถ และความเป็นอิสระ กล่าวคือ ทำหน้าที่จัดการความรู้ได้อย่างคล่องตัว เป็นกลาง ไม่มีใครมาสั่งซ้ายหันขวาหัน หรือสั่งปลด สั่งย้ายตามอำเภอใจ ฉะนั้น หน่วยงานราชการจึงทำหน้าที่นี้ไม่ได้ เพราะไม่เป็นอิสระ แต่ข้าราชการบางคนทำหน้าที่จัดการความรู้ได้ ถ้าไปอยู่ในหน่วยที่เป็นอิสระ

ตัวอย่างของหน่วยจัดการความรู้ที่เป็นอิสระ เช่น

- สกว.** = สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- สวทช.** = สำนักงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
- สวรส.** = สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
- สสส.** = สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
- สปรส.** = สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ
- มสช.** = มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ
- สคส.** = สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม
- สนส.** = สำนักงานกองทุนนวัตกรรมการสังคม

เป็นต้น

สกว. สวทช. สวรส. สสส. เกิดโดยมีพระราชบัญญัติกำหนดให้เป็นองค์กรอิสระ แต่ไม่ใช่องค์กรเอกชน เป็นองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ คือไม่ใช้ระเบียบราชการ มีคณะกรรมการเป็นผู้วางระเบียบและควบคุมดูแล

ผู้อำนวยการทำงานมีวาระ ไม่ต้องกลัวว่าจะถูกอภิตี หรือปลด หรือรัฐมนตรีสั่งย้ายวันไหนก็ได้

สรปส. เกิดโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี สังกัดอยู่ใน **สวรส.** มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการโดยตำแหน่ง องค์การอิสระ เช่น **สวรส.** สามารถออกลูกเป็นองค์การอิสระในรูปแบบต่างๆ ได้ เช่นออกลูกมาเป็น **สสส. สปรส. สนส.** และอื่นๆ

มสช. เป็นองค์กรเอกชน จึงเป็นอิสระตามธรรมชาติ แต่องค์กรเอกชนไทยส่วนใหญ่ทำหน้าที่สังคมสงเคราะห์หรือพัฒนา ที่ทำหน้าที่จัดการความรู้มีน้อย **สกว.** สนับสนุนให้ **มสช.** ทำหน้าที่จัดการความรู้

กลุ่ม หรือคณะทำงาน หรือคณะทำงานยุทธศาสตร์ สถาบันที่เรียกชื่อต่างๆ ถ้าทำหน้าที่จัดการความรู้ และเป็นอิสระ ก็ถือว่าเป็นหน่วยจัดการความรู้ที่เป็นอิสระ เช่นกลุ่มที่กำลังทำเรื่องยุทธศาสตร์ครอบครัว ยุทธศาสตร์เมืองน่าอยู่ ยุทธศาสตร์อาหาร เป็นต้น

ขออย่าลักษณะความเป็นอิสระว่าอยู่ที่สำนักงานต้องเป็นอิสระ คณะกรรมการจะมีนักการเมืองและข้าราชการบ้างก็ไม่เป็นไร แต่ข้อสำคัญอยู่ที่สำนักงานต้องเป็นอิสระ มีงบประมาณพอสมควร มีเจ้าหน้าที่ทำงานเต็มเวลา อาจมีตัวข้าราชการก็ได้ ถ้าเก่งและมีอิสระ ถึงจำนวนน้อยก็ทำงานได้มาก เช่น สปรส. ที่นายแพทย์อำพล จินดาวัฒนะเป็นผู้อำนวยการ เป็นสำนักงานเล็กๆ มีงบประมาณปีละ ๖๐-๗๐ ล้านบาท แต่กำลัง “เขยื้อนภูเขา” ปฏิรูประบบสุขภาพ ด้วยการจัดการสร้างความรู้ จัดการให้สังคมและรัฐเข้ามาเรียนรู้ร่วมกันอย่างเข้มข้น

จำเป็นต้องมีหน่วยจัดการความรู้ที่เป็นอิสระ เพื่อทำงานในเรื่องต่างๆ (ตารางที่ ๑) เพิ่มพื้นที่ เพิ่มองค์กรต่างๆ เพิ่มเรื่องต่างๆ และเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายแห่งปัญญา ตามรูปที่ ๖

หน่วยจัดการความรู้ที่เป็นอิสระนี้ อาจเกิดขึ้นด้วยวิธีต่างๆ กัน เช่น เกิดเอง มีการรวมตัวกันทำหน้าที่หรือก่อตัวขึ้นเอง มีการเป็นมูลนิธิ เป็นโครงการ เป็นสถาบัน กองทุนสนับสนุนให้ตั้ง ทางราชการส่งเสริมให้ตั้งตั้งโดยรัฐสภา ภาคธุรกิจอุตสาหกรรมตั้ง ที่จริงคนมีเงินก็มีอยู่ ถ้าจะทำประโยชน์กับประเทศชาติ ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ตั้งหน่วยจัดการความรู้ที่เป็นอิสระในเรื่องต่างๆ ถ้าต้องการเห็นการปรับโครงสร้างของสังคมไปสู่โครงสร้างแห่งปัญญา

การที่จะเกิดหน่วยจัดการความรู้ที่เป็นอิสระขึ้น จะทำโดยการสั่งการให้ตั้งไม่ได้ แต่เกิดขึ้นโดยการก่อตัว หรือมี “กระบวนการ” ที่ได้รับการสนับสนุนพุ่มพัก ให้มีการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ และคัดเลือกตัวเองได้คนที่มีฉันทะและความสามารถในการจัดการความรู้ **สกว. สวรส.** กำลังพุ่มพักให้เกิดหน่วยจัดการความรู้ที่เป็นอิสระหลายเรื่อง เช่นอาจเกิด **สปรย.** (สำนักงานปฏิรูประบบความยุติธรรม) ทำงานทำนองเดียวกับ **สปรส.**

เนื่องจากการจัดการความรู้อยังเป็นสิ่งที่ทำกันไม่ค่อยมาก ดังกล่าวในตอนที่ ๕ จำเป็นต้องมีการส่งเสริมการจัดการความรู้จึงเกิด “สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม” (**สคส.**) เป็นสถาบันลูกของ **สกว.** ที่ได้รับการสนับสนุนจาก **สสส.** และมีศาสตราจารย์ นายแพทย์วิจารณ์ พานิช เป็นผู้อำนวยการ แต่ก็มีหน่วยงานในชื่ออื่นที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการจัดการความรู้ เช่น **สกว. สวรส. สสส. สปรย. สนส. มสช.** ที่ทำงานทั้งจัดการความรู้เองก็มี ทั้งส่งเสริมการจัดการความรู้ก็มี

ความที่ความต้องการการจัดการความรู้อันมีมากและด่วน แต่ผู้ที่จัดการความรู้เป็นมีน้อยมาก หน่วยงานที่ทำงานส่งเสริมการจัดการความรู้น่าจะรวมตัวกันจัดตั้ง “วิทยาลัยส่งเสริมการจัดการความรู้” เพื่อสร้างนักจัดการความรู้ให้เพิ่มมากขึ้น และเก่งขึ้นในเวลาไม่ชั้กช้านัก

๘

ระบบการวิจัย

ในเครือข่ายแห่งปัญญาตามที่กล่าวมาตั้งแต่ต้น หมายถึงทั้งการสร้างความรู้ การเรียนรู้ การใช้ความรู้ เมื่อพูดถึงการเรียนรู้ ก็จะหมายรวมทั้งหมด เมื่อพูดถึงการจัดการความรู้ หรือจัดการการวิจัย ก็จะหมายรวมทั้งหมด ไม่ได้มองแยกส่วนจากกัน

เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ตั้งสภาวิจัยแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ นั้น ได้ใช้คำว่า “เพื่อให้เป็นสมองของชาติ” ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่ดีมาก เพราะชาติต้องมีสมอง แต่สภาวิจัยแห่งชาติไม่สามารถสร้างระบบวิจัยที่เป็นสมองของชาติ เพราะเป็นองค์กรในระบบราชการ การที่จะคิดระบบการวิจัยให้เป็นสมองของชาติให้ได้ต้องตระหนักถึงความจริงในข้อนี้ ถ้าสภาวิจัยจะทำหน้าที่ทางนโยบายการวิจัยต้องปรับไปเป็นองค์กรอิสระ

กองทุนสนับสนุนการวิจัยที่เป็นองค์กรอิสระ เช่น สกว. หรือสถาบันที่สนับสนุนการวิจัยที่เป็นอิสระ เช่น สวรส. และ สวทช. ที่มีการจัดการที่ดี และมีความต่อเนื่อง สามารถถักใยโครงข่ายการวิจัยที่เป็นของแท้ให้ขยายตัวออกไปได้เรื่อยๆ เป็น “เสรีภาพแห่งการเติบโต” (Freedom to grow)

ซึ่งเป็นหลักการตามธรรมชาติ เหมือนความงอกงามของโครงสร้างสมอง ถ้ามีอำนาจอะไรไปกระทำกับสมองที่โครงข่ายกำลังเติบโต สมองมันจะบู้ เด็กๆ หรือต้นกล้า ถ้ามี “เสรีภาพแห่งการเติบโต” ก็จะได้เติบโตเต็มตามธรรมชาติ

ระบบราชการไม่สามารถสถาปนาระบบการวิจัยของชาติได้

เพราะเป็นระบบอำนาจ

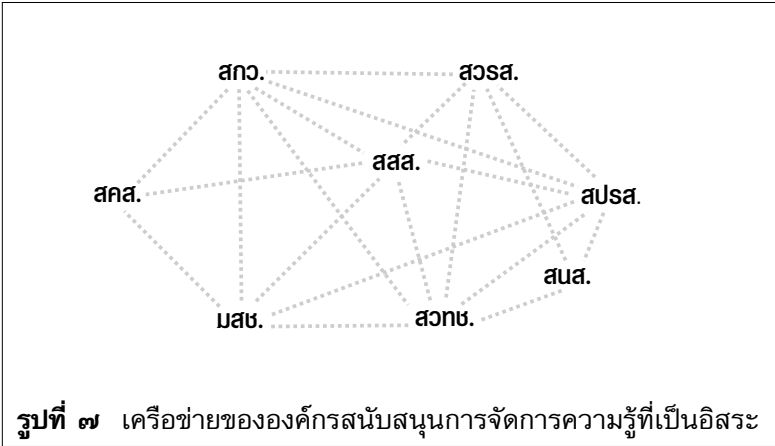
ระบบการวิจัย จะต้องถักทอเป็นโครงข่ายขึ้นด้วย freedom to grow คือด้วยการส่งเสริม สนับสนุน และการจัดการที่มีอิสระ

กองทุนสนับสนุนการวิจัยที่เป็นอิสระและมีการจัดการที่ดี คือ กุญแจของการสร้างระบบการวิจัยให้เป็นสมองของชาติ กองทุนเช่นนี้ สามารถสร้างขึ้นได้อีกมาก โดยมีวิธีนำเงินจำนวนพอสมควรมาใช้โดยไม่ก่อความเดือดร้อนให้รัฐบาลในการเพิ่มเพดานงบประมาณ เช่น โดยการออกกฎหมายนำส่วนแบ่งเปอร์เซ็นต์ต่ำๆ จากกิจกรรมหรือธุรกรรมบางอย่าง ทำนองเดียวกับที่ สสส. ได้รับเงิน ๒% ของภาษีบุหรี่และสุรา หรืออาจกำหนดให้นำ ๓% ของงบประมาณในเรื่องต่างๆ มาเข้ากองทุนวิจัย เป็นต้น

ที่สำคัญที่สุด ต้องมีนักจัดการการวิจัยที่ซื่อสัตย์ และมีความสามารถสูง

ถ้าไม่แน่ใจว่ามีนักจัดการที่มีคุณสมบัติดังกล่าว อย่าเพิ่งตั้งกองทุนวิจัย แต่ให้งอกออกไปจากโครงสร้างเดิมที่พิสูจน์แล้วว่าดีจริง เหมือนลูกที่งอกออกมาจากแม่ เมื่อครบกำหนดก็คลอด และตัดสายสะดือได้

ขณะนี้เครือข่ายขององค์กรที่ส่งเสริมสนับสนุนและจัดการการวิจัยที่เป็นอิสระ มีดังนี้

รูปที่ ๗ เครือข่ายขององค์กรสนับสนุนการจัดการความรู้ที่เป็นอิสระ

- สกว. = สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- สวรส. = สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
- สวทช. = สำนักงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
- สสส. = สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ
- สปสช. = สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (ซึ่งจะแปรรูปไปเป็นสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ตาม พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ)
- มสช. = มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ
- สคส. = สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม
- สนส. = สำนักงานกองทุนสนับสนุนนวัตกรรมทางสังคม

องค์กรอิสระเหล่านี้กำลังทำงานเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย และสามารถ
 ถักใยโครงข่ายระบบการวิจัยแห่งชาติให้องกวมขึ้นมาได้ โดยเฉพาะถ้ามี
 รัฐบาลที่เข้าใจ และมีมาตรการทางการเงินสนับสนุนการทำงานของเครือข่าย
 องค์กรอิสระนี้ให้ถักทอระบบการวิจัยแห่งชาติขึ้นมา

ควรมีคณะกรรมการยุทธศาสตร์ทางปัญญาแห่งชาติ ที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เป็นกลไกการทำงานทางนโยบายและยุทธศาสตร์

โดยเครือข่ายองค์กรอิสระที่สนับสนุนการวิจัยดังกล่าวข้างต้น มีส่วนร่วมในการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการยุทธศาสตร์ทางปัญญาแห่งชาติ อันเป็นองค์กรอิสระ

ประชาคม นักปราชญ์ และปัญญาชนอิสระ ควรช่วยกันส่งเสริม ประคับประคองให้ยุทธศาสตร์ทางปัญญาแห่งชาติดำเนินไปอย่างถูกต้อง เพื่อสร้างเครือข่ายแห่งปัญญา

๙

เครือข่ายแห่งปัญญา

จากที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปเป็นภาพเครือข่ายแห่งปัญญา ดังรูปที่ ๘ ในหน้าถัดไป ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ เชื่อมโยงกัน ๗ ชั้น คือ

๑. คณะกรรมการยุทธศาสตร์ทางปัญญาแห่งชาติ เป็นองค์กรทางนโยบายและการบริหารยุทธศาสตร์
๒. เครือข่ายองค์กรที่สนับสนุนการสร้างความรู้ คือ **สกว. สสส. สวรส. สวทช. สปรส. สคส. สนส. มสช.** (ดูความหมายของตัวย่อในตอนที่ ๘)
๓. กองทุนวิจัย ที่ควรเกิดอีกหลายกองทุนในเรื่องต่างๆ เช่น กองทุนวิจัยสุขภาพ กองทุนวิจัยการเกษตร ฯลฯ
๔. การส่งเสริมการจัดการความรู้
๕. หน่วยจัดความรู้ที่เป็นอิสระจำนวนมากในเรื่องต่างๆ
๖. ระบบข้อมูล ระบบการสื่อสาร การเรียนรู้
๗. เชื่อมโยงให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งสังคม ตั้งแต่บุคคล ชุมชน ไปจนถึงนโยบาย และยุทธศาสตร์

